

AAN DE SLAG MET **DE ADDY**

een tijdschrift lezen

voor volwassenen met weinig leeservaring

Itie van den Berg

De Stiep *Educatief*

AAN DE SLAG MET DE ADDY

een tijdschrift lezen

voor volwassenen met weinig leeservaring

**informatieblad met didactische aanwijzingen
voor docenten en taalbegeleiders**

Itie van den Berg

De Stiep *Educatief*

Inhoud

1	Oriënteren op tijdschriften	3
2	Oriënteren op De Addy	3
3	Oriënteren op de teksten in De Addy	5
4	Lezen en zelf je succesfactoren bepalen	10
5	Lezen en weten én lezen en beleven: verbinden met jezelf	11
6	Addy: inspiratie voor het schrijven van eigen belevissen, met drie tips van Marianne, de begeleider van Addy	12

I Oriënteren op tijdschriften

Doel Voorinformatie verzamelen samen met de cursisten op het terrein van de tekstsoort *Tijdschrift*.

Welke tijdschriften komen er bij cursisten thuis?

Waar zien ze tijdschriften?

Of **welke bladeren ze door** in het Taalhuis, bij de kapper?

Welke tijdschriften kennen ze? Hebben ze wel eens De Linda gezien?

Ontdek hoe cursisten tegen tijdschriften aankijken. En hoe ze omgaan met tijdschriften, zoals: *kijken naar foto's, koppen lezen*.

Vraag ook wat ze willen leren of willen weten.

Kijk ook eens op www.nationaletijdschriftenbon.nl met elkaar. Daar staan 300 tijdschriften verdeeld in soorten en thema's.

2 Oriënteren op De Addy

Doelen Cursisten oriënteren op het tijdschrift De Addy als tekstsoort en op de hoofdpersoon, maken een verbinding met de eigen leefsituatie, worden nieuwsgierig gemaakt, krijgen ingrediënten aangeboden om straks teksten te kiezen die zij willen lezen.

Laat cursisten bladeren in De Addy.

Waar gaat het over, denken ze?

1

Lees de banner van Addy achterop.

*Mijn droom wordt toch nog waar. Ik krijg een eigen tijdschrift.
Dankzij jullie die allemaal in mij vertrouwen hebben.*

Waar is Addy blij mee?

Wat zouden jouw cursisten vinden van een eigen tijdschrift?

Wat zou daar dan in moeten staan?

2

Lees de achterflaptekst voor.

Teken een spin met acht poten. Wat weten we nu over Addy?

Vul bij elke poot iets in.

Markeer met een stift punten van Addy die krachtig zijn in de ogen van de cursisten.

Laat ze een eigen spin maken over zichzelf.

3

Lees de inhoud op de voorkant.

Is er iets bij wat nieuwsgierig maakt? Zoek dat op in het tijdschrift. Waar denk je dat het over gaat? Ga je het lezen? Met de groep uitwisselen. Je kunt ook naar de inhoudsopgave op pagina 2 kijken om meer te weten te komen. Laat cursisten in tweetallen de inhoudsopgave lezen en laat ze allebei een tekst markeren die ze willen lezen. Wissel daarna uit zodat cursisten ervaren dat het belangrijk is om keuzes te maken als je een tijdschrift gaat lezen en dat die keuzes per persoon anders kunnen zijn.

4

Soorten teksten.

In de Addy vind je voorbeelden van

interview	verhaal
advertentie	tip / weetje
meezingliedje	puzzel
foto met een tekstje	mop

Zoek met cursisten van elke tekst een voorbeeld in de Addy.

Laat cursisten keuzes maken: wat vinden ze leuke teksten?

Lees hier en daar een zin met elkaar.

3 Oriënteren op de teksten van De Addy

Doelen Cursisten bouwen voorinformatie op die ze kunnen gebruiken bij het lezen op tekstniveau en ze leren bepalen wat ze met de tekst willen.

We merken dat sommige docenten materialen altijd eerst beoordelen op leesniveau door met name naar de woorden te kijken. Ook wijzelf hebben leren lezen volgens een leesmethode met een opbouw van klankzuivere woorden (medeklinker-klinker-medeklinker) zoals 'les' naar niet-klankzuivere langere woorden zoals 'gedaan'. Toch hebben we door eigen ervaringen met cursisten ontdekt dat de moeilijkheidsgraad van een zin niet altijd wordt bepaald door het aaneenrijgen van klankzuivere woorden. Opvattingen van Smith en Freire hebben ons gestimuleerd met andere ogen naar het leesproces te kijken.

Net als ervaren lezers zetten ook cursisten hun (onbewuste) kennis over taal en inhoud van een tekst in, zodat ze vaak makkelijker kunnen lezen. Je moet het over die taal en de inhoud, vooraf dan wel met elkaar hebben. Door voorinformatie wordt het technische, begrijpend en belevend lezen gemakkelijker.

Deze opvatting vinden we ook terug in het boek *Meer dan lezen* van lector Jan Berenst (uitgeverij Van Gorcum, 2016). Voorop staat dat cursisten zich vragen gaan stellen over een tekst: wat weet ik al, wat wil ik weten. Wil ik weten, *informatief lezen*, of wil ik met deze tekst meeleven en van deze tekst genieten, *belevend lezen*. Voor belevend lezen is het belangrijk dat cursisten zich een voorstelling kunnen maken van wat ze lezen. Die voorstelling is meestal visueel (maak je eigen film), maar het kunnen ook geluiden zijn (de ziekenauto horen) of geuren waarnemen (sigarettenrook of Dettolgeur). Ook reacties als zin krijgen in een pilsje of hapje of kippenvel krijgen, komen voor tijdens belevend lezen. Niet vloeiend hardop laten lezen, maakt dat cursisten niet toe komen aan het halen van informatie uit de tekst en zeker niet aan verbeelden. Dat is jammer, want dat maakt lezen juist zo betekenisvol. Meelezen, voorlezen, samen om de beurt lezen, meerdere keren lezen zijn vormen van lezen die maken dat er ruimte komt voor kennis uit een tekst halen of mee te leven met een hoofdpersoon of situatie.

Je cursist heeft een *mop*, een *raadsel*, een *tip* of een *weetje* gekozen

Bij een mop, raadsel, tip of weetje gaat het met name om het begrijpen en informatie uit de tekst halen, om verder te vertellen aan een ander. “Wat ik nou toch heb gelezen...”

- stap1** Wat verwacht de cursist bij een mop, tip, raadsel of weetje? Vraag ook om te bedenken aan wie hij de mop of het weetje wil doorvertellen. Daarmee wordt het lezen van de tekst meteen betekenisvol.
- stap2** Wat verwacht de cursist na het lezen van de titel?
- stap3** Lees de tekst voor en markeer moeilijke woorden, zowel qua inhoud als leestechisch. Omschrijf ze samen op inhoud en verdeel in stukjes bij leestechisch moeilijke woorden.
- stap4** Laat de cursist de tekst nog een keer meelezen¹, de begeleider leest hardop, daarna nog een keer zelf lezen, niet hardop.
Verbeelding: Welk beeld heeft de cursist nu van de situatie, de tip?
- stap5** Laat de cursist de mop, het raadsel, de tip of het weetje vertellen aan een ander.
- stap6** Hoe ging dat? Lees het nog een keer om het nog beter te kunnen vertellen.
Succesfactor: De cursist beslist zelf of hij dat wil of niet.

¹ Zie voor de mogelijkheden van meelezen het kopje Teksten met de meeleesfunctie van Netnieuws.

Je cursist heeft een *interview* gekozen, bijvoorbeeld 'Zanger Frans Duijts met taalambassadeur Addy in gesprek'.

Bij een interview gaat het vaak om het lezen van spreektaal. Dat maakt het lezen soms gemakkelijker omdat de ervaring met spreektaal van cursisten groter is dan met schrijftaal en ze dus meer voorkennis, zoals over de opbouw van een zin kunnen inzetten.

stap1 Lees de kop van het interview. Wat weet de cursist al van Addy en van Frans Duijts? Wat is een taalambassadeur?

stap2 Lees de tussenkopjes. Wat verwacht de cursist nu?

stap3 Lees de tekst voor en markeer moeilijke woorden. Je kunt in dit geval de cursist ook zelf het woord *taalambassadeur* op laten zoeken en met een markeerstift laten markeren. Dat kan ook in twee stukjes *taal ambassadeur* (met verschillende kleuren).
Zie verder stap 3 van de alinea hiervoor.

stap4 Samenlezen: een interview leent zich heel goed voor samenlezen. In dit voorbeeld zijn er twee rollen: Addy en Frans. Laat de cursist kiezen. Geef betekenis aan het lezen door bijvoorbeeld af te spreken dat je het interview straks samen gaat doen. Dan gaat de cursist met een focus lezen. Lees dan eerst de rol van Addy. De cursist luistert. Lees dan de tekst voor van Frans en laat de cursist meelesen. Geef daarna tijd aan de cursist om de tekst van zijn rol te oefenen. Dit kan ook huiswerk zijn.

stap5 Doe het interview samen. De tekst mag erbij liggen. De cursist geeft antwoord alsof hij Frans is. Hoeveel weet hij te vertellen?

stap6 Hoe ging het? Wil je nog een keer lezen om meer te vertellen in het interview? Je kunt ook samen de tekst markeren die de cursist heeft verteld. Meestal is dat de tekst waar de cursist de meeste beleving bij heeft en die het best begrepen is. Cursist tevreden?

Je cursist heeft *een verhaal* gekozen bijvoorbeeld 'Een man voor mijn voeten'.

In een verhaal gaat het vooral om het begrijpen en beleven van het verhaal.

- stap1** Wat verwacht de cursist als hij deze titel leest?
- stap2** Lees de tussenkopjes. Wat verwacht de cursist nu?
- stap3** Lees de tekst voor. Markeer lastige woorden samen en omschrijf ze samen, zoals: *croeg, urinoir, kelder, wonder boven wonder, ravage, kater, compleet* en gebruik ze in zinsverband.
- stap4** Lees het eerste stukje *Toilet in de kelder* als begeleider hardop voor. Wie is de ik-persoon? Vraag de cursist welk beeld hij nu heeft van de situatie: *Carnaval, kleine kroeg, mensen buiten, wc's onderaan de trap*. Ziet hij het voor zich?
- stap5** Lees het kopje *Een man rolde de trap af*. Hoe gaat dat, denk je? Zie je het voor je? Hoor je de geluiden van de man, van de omstanders, van de ziekenwagen? Laat de cursist de tekst voor zichzelf lezen. Of markeer een stuk tekst met de cursist en lees het samen. De begeleider is Addy (de ik-zinnen) en de cursist leest de zinnen over de man vanaf *Hij kwam met zijn hoofd...*
- stap6** Lees het kopje *Ik kan tegen bloed*. Wat gaan ze met de man doen? Wie kan er tegen bloed? Hoe loopt het af denk je? Wat moet Addy doen? Is de cursist tevreden of wil hij nog verder oefenen?

Je cursist heeft *een lied* gekozen bijvoorbeeld 'Lach en leef je dromen.'

Een lied is een tekst met een grote voorspelbaarheid door het rijmen en door de herhalingen van woorden en zinnen. Muziek maakt ook dat je teksten beter kunt onthouden. Meezingen met een lied betekent wel dat je een tekst vlot moet kunnen zingen en dat vergt dus vloeiendheid met lezen, of een goed geheugen. Net als bij het lezen van ondertitels geldt: Hoe vaker de cursist de tekst oefent, hoe vloeiender het gaat. Je kunt een deel van een lied kiezen of het hele lied.

stap1 Wat verwacht de cursist als hij de titel leest? Kent hij het lied al een beetje of helemaal niet?
Geef betekenis en focus aan het lezen door aan te geven dat jullie straks het lied mee gaan zingen met de video.

stap2 Lees de tekst voor en markeer samen de zin *lach en leef je dromen*.

stap3 Lees de tekst voor en zoek samen moeilijke woorden en omschrijf ze samen. Zoek ook samen de rijmwoorden. Die geven veel steun. Markeer ze met verschillende kleuren: *aan - gaan; dromen - komen; neer - zeer - meer*.

stap4 Lees de tekst en laat de cursist de steeds voorkomende zin lezen en/of de rijmwoorden.

stap5 Laat de cursist de tekst op de videoband waar Frans te zien is meelesen met de ogen. Meezingen is gemakkelijker dan meelesen.

stap6 Welke zinnen kon de cursist al meelesen of meezingen?
Is de cursist tevreden of wil hij nog verder oefenen?

4 Lezen en zelf je succesfactoren bepalen

We gaan uit van een groeimindset. Dat betekent dat het een uitdaging is om iets te leren. De cursist denkt niet: dat kan ik niet, maar dat kan ik nog niet en wat is er nodig om het wel te kunnen. We gaan ook uit van eigenaarschap bij cursisten. Wat willen ze met de tekst en wanneer zijn ze blij met wat ze hebben gedaan. Kortom: wat zijn hun succesfactoren. Een succesfactor kan ook heel klein zijn.

Doel Er met de cursisten achter komen hoe zij de tekst het beste lezen. Met of zonder hulp? Hoe oefenen? Weten ze wat ze willen weten? Lukt het hen om een tekst te beleven?

In de Addy staan een aantal teksten met specifieke oefenkenmerken. Die kenmerken kun je ook toepassen op andere teksten. Ze zijn alleen bedoeld als een hulpmiddel.

De teksten met vette woorden

Deze vette woorden geven de belangrijkste woorden in een tekst aan. Door deze woorden te lezen snap je al een beetje waar de tekst over gaat. De vette woorden geven cursisten ook de kans om vragen te stellen over een woord waarvan ze de betekenis niet kennen.

Lees met elkaar de vette woorden. Welke woorden zijn niet duidelijk? Vraag om uitleg aan de groep. Wat betekent ... ?

De woorden helpen ook om verwachtingen over de tekst duidelijk te maken. Waar gaat deze tekst over? Deze vraag kun je beter van tevoren beantwoorden als je een aantal woorden al kent.

De teksten met de rode woorden

Deze teksten kunnen gebruikt worden met samenlezen. De gevorderde lezer/begeleider leest de zwarte tekst en de cursist leest de rode tekst. Dit is een vorm van betekenisvol hardop lezen. Laat de cursist het lezen wel eerst voorbereiden.

Daag de cursist uit om niet alleen zijn leesvaardigheid in te zetten, maar ook andere talenten. Bijvoorbeeld met humor het verhaal introduceren, eventueel een gebaar maken passend bij wat de cursist leest of een attribuut inzetten. Dit helpt aandacht te krijgen voor belevend lezen.

Teksten met de meeleeefunctie van Netnieuws

Deze teksten kun je meelesen met een stem op de computer. Laat de tekst eerst een keer voorlezen en luister naar de inhoud. Dit geeft de cursist de kans om voorinformatie op te bouwen bij de eerste keer luisteren en mee te leven bij de tweede keer luisteren. Lees dan mee met de computerstem. Omdat de cursist al weet waar de tekst over gaat, leest hij gemakkelijker. Als cursisten de tekst een paar keer lezen, zullen ze ervaren dat ze steeds sneller de woorden gaan herkennen. Daarna kunnen ze vragen beantwoorden gericht op kennis en beleven.

Ga naar www.netnieuws.nl/vca .

De teksten zijn daar tot eind 2017 te lezen.

5 Lezen en weten én lezen en beleven: verbinden met jezelf

Wat je ook leest, het is altijd fijn als je een verbinding kunt maken met jezelf als lezer. Dat geldt ook voor cursisten. Wat weet de cursist nu wat hij niet wist? Hoe ervaart hij het dat hij dat nu weet? Wat gaat hij doen met wat hij nu weet? Een app downloaden, of meezingen met Frans Duijts, vertellen aan zoon/dochter over plasstickers voor kleinkind, een mop doorvertellen. Verder vertellen aan een ander is heel leuk om te doen. Het geeft de inspanning van het lezen waarde, net als aandacht hebben voor het verbeelden en beleven van een tekst.

Wat zag je voor je toen je een verhaal van Addy las? Maakte je je eigen film toen je las? Of hoorde je de man kermen toen hij onderaan de trap lag in het verhaal van Addy? Geef de cursist de tijd bij het lezen om zich het verhaal voor te stellen. En praat daar ook over.

6 Addy: inspiratie voor het schrijven van eigen belevenissen?

Addy is als laaggeletterde haar verhalen gaan opschrijven. Wat vinden de cursisten daarvan? Hebben ze zelf ook zin om over hun leven te schrijven? Als begeleider kunt u teksten opschrijven en deze met de cursist teruglezen. Voor cursisten die zelf al kunnen schrijven, kunt u ondersteunen bij het zoeken naar woorden, meedenken met de zinsbouw, feedback geven op inhoud en vorm.

Drie stimulerende schrijftips van Marianne, de begeleider van Addy

1 Een eigen ervaring omzetten in een tekst

Addy heeft als toiletjuffrouw veel meegemaakt. Heb je ook wel eens iets meegemaakt in de toiletten van een warenhuis, festival, feest of kermis? Praat erover met elkaar. Schrijf je ervaring op.

2 Een vraag formuleren

Vraag het aan Addy? Welke vraag zou jij aan Addy willen stellen? Of heb je een probleem? Je kunt een briefje schrijven en opsturen naar: De Stiep, Oranjelaan 16, 3235 SV Rockanje.

Of je kunt je vraag mailen naar: vraagheetaanAddy@gmail.com

3 Reageren op een filmpje

Wachten voor de toiletten. Op festivals moet je vaak lang in de rij staan bij de toiletten. Bij de dames is de rij voor de toiletten vaak langer dan die bij de mannen. Op de website van de NOS vind je een filmpje over hoe ze het beter kunnen regelen. Bekijk het filmpje.

Wat vind je de beste oplossing? Wat vind je ervan dat mannen en vrouwen gebruik maken van hetzelfde toilet?

<https://nos.nl/op3/artikel/2180842-als-een-festival-het-zo-regelt-sta-je-niet-lang-in-de-rij-voor-de-wc.html>

Niveauaanduiding

De teksten van Addy zelf zijn geschreven op haar niveau, **A2-B1**. Ook deelnemers die onder dit niveau zitten kunnen zinvol aan de slag met De Addy zoals in deze brochure besproken is.

Met hulp en uitgaande van de didactische aanwijzingen (vette, rode woorden) is De Addy vanaf niveau **Op weg naar 1F/A1** te lezen.

Vanaf niveau **Instream** is De Addy in te zetten

- als basis om tekstsoorten te herkennen,
- om naar taal (klank) te luisteren in liedjes (rijm)
- en als uitgangspunt om over dingen te praten met elkaar, bijvoorbeeld in taalhuizen en/of conversatiegroepen.

Dit informatieblad Aan de slag met De Addy, een tijdschrift lezen voor volwassenen met weinig leeservaring geeft didactische aanwijzingen voor docenten en taalbegeleiders.

In de tekst zijn voorbeelden gebruikt uit het tijdschrift De Addy.

Auteur: *Itie van den Berg*

Met dank aan *Ria van Adrichem* en *Leonie van de Wetering*

Redactie *Ria van Adrichem*

Vormgeving *Leonie van de Wetering*

© 2017 De Stiep *Educatief*

Niets uit deze uitgave mag elders gepubliceerd worden zonder uitdrukkelijke goedkeuring van de uitgever en niet zonder bronvermelding.

Tijdschrift en informatieblad zijn verkrijgbaar bij

De Stiep *Educatief*

0181 404782

bestel@stiep-educatief.nl

www.stiep-educatief.nl